

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРАЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

А.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰАТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ А.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

«ҰАТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ
ҚАРЖЫЛЫҚ КАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ»
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции,
посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан
«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»

COLLECTION OF REPORTS

of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary
of the national currency of the Republic of Kazakhstan
«STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE»

АСТАНА, ASTANA,
2023

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**"ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ
ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ"**
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Международной научно-практической конференции, посвященная 30-летию
национальной валюты Республики Казахстан
**«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»**

COLLECTION OF REPORTS
of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary of the
national currency of the Republic of Kazakhstan
**"STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE"**

ASTANA, 2023

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261
М17

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. – Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры
Жағыпарова А.О. – Экономика факультінің деканы
Ажмухамедова А.А. – Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары
Мажитов Д.М. – «Қаржы» кафедрасының профессоры
Бұлақбай Ж.М. – «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі
Майдырова А.Б. – «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі
Сембиева Л.М. – «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі
Аманова Г.Д. – «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі
Муталиева Л.М. – «Туризм» кафедрасының меңгерушісі
Мухияева Д.М. – «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі
Алина Г.Б. – «Бизнес және басқару» факультетінің деканы, Esil University

М17 «Ұлттық валютаның тұрақтылығы мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету факторы ретінде» Қазақстан Республикасы Ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2023. – 787 б. Международная научно-практическая конференция, посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан **«Стабильность национальной валюты как фактор обеспечения финансовой безопасности государства»**. – Астана: ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, 2023. – 787 с. International scientific and practical conference dedicated to the 30 thanniversary of the national currency of the Republic of Kazakhstan **«Stability of the national currency as a factor of ensuring financial security of the state»**. – Astana: L.N. Gumilyov ENU, 2023. – 787 p.

ISBN 978-601-337-909-8

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның еңбектер жинағында мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының тұрақтылық факторлары қарастырылған.

В сборнике трудов международной научно-практической конференции рассмотрены факторы обеспечения финансовой безопасности государства и стабильности национальной валюты Республики Казахстан.

In the collection of works of the international scientific and practical conference, factors of ensuring the financial security of the state and the stability of the national currency of the Republic of Kazakhstan are considered.

ISBN 978-601-337-909-8

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023

функционалдык ерекшеліктеріне негізделуі керек, бұл салық органдарының осы әдістерді қате қолдануын мүмкін емес етеді. Instagram және Facebook-тегі МКД ресми аккаунттарында жариялау және декларацияларды толтыру және салықтарды есептеу бөлігінде әдіснамалық мәселелер бойынша бейне сабақтар айдарларын құру қажет [5].

Ұсынылған іс-шараларды іске асыру қазақстандық салық жүйесін дамытуға ықпал етеді және перспективалық кезеңде мемлекеттік және жергілікті бюджеттерге түсетін түсімдерді айтарлықтай ұлғайтуға мүмкіндік береді.

Осылайша, Қазақстанның салық жүйесін жетілдіру, елдегі көлеңкелі секторды шектеу және салық органдары мен салық төлеушілер арасында әріптестік қарым-қатынас орнату мақсатында мемлекеттік саясат оларды күрделендіруге, нақтылауға және түсіндірме нұсқаулықтарды қабылдауға емес, жеңілдетілген салық заңдарын қабылдауға бағытталуы тиіс. Салық жүйесі тұрақты болуы және Қазақстан азаматтарының мүдделерін көрсетуі тиіс. Бұл жаңа, ашық және ынталандырушы принциптерге негізделген салық салу жүйесі, қолайлы кәсіпкерлік ахуалды қалыптастырады, кірістерді көлеңкеден шығарады, бұл бюджетке тиісті салық түсімдерін қамтамасыз етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1 Musetova N.B. Tax culture and state accountability as necessary elements of an effective taxation system in the Republic of Kazakhstan // Young scientist. 2021. No. 16 (150). – pp. 291-294

2 Halyk Finance. Macroeconomic report for 2017-2022: GDP growth due to the budget and oil. [Electronic resource]. - Access mode: https://halykfinance.kz/download/files/analytics/budget_4q2022.pdf

3 Formation of the tax system of Kazakhstan. 15 December 2022 [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.gov.kz/memleket/entities/kgd>

4 Горбачёва Д.Н. Учет покупок и продаж в целях исчисления налога на добавленную стоимость // Актуальные вопросы налогообложения, налогового администрирования и экономической безопасности. Сборник научных статей IV Всероссийской научно-практической конференции. Курск, 2020. – С. 11-15.

5 Постановление Правительства Республики Казахстан от 12.12.2017г. №827 «Об утверждении Государственной программы «Цифровой Казахстан» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 01.10.2022 г.) [Электронный ресурс]. - Режим доступа: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=37168057

ӨОЖ 33. 336.

БЮДЖЕТАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР – ӨНІРЛІК ДАМУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ (АБАЙ ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА)

Журтыбаева И.С., Бұлақбай Ж.М.

*Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана қ., Қазақстан Республикасы
indira.zhurtybaeva@mail.ru; bulakbay_zhannat@mail.ru*

Аннотация: Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы өңірлердің дамуымен тығыз байланысты. Өңірлердің қатысуынсыз бірде-бір ұзақ мерзімді жалпымемлекеттік бағдарламаны, ұлттық жобаны іске асыру, әлеуметтік-экономикалық реформаларды жүргізу мүмкін емес. Мемлекеттік аймақтық басқарудың тиімділігін едәуір арттыру қажеттілігі көбінесе өңірлердің әлеуметтік-экономикалық даму деңгейіндегі айырмашылықтарға және, ең

бастысы, олардың динамикасына байланысты. Өкінішке орай, Қазақстан субъектілері арасындағы дифференциация соңғы уақытта қысқарып қана қоймай, керісінше артып келеді деп айтуға болады. Экономикалық құлдырау кезеңінде, әлеуметтік-экономикалық жағдайдың аймақаралық диспропорциясы болған кезде депрессивті аумақтар саны артып, өсуде, бюджетаралық қатынастардың негізгі міндеті - экономикалық даму әлеуеті өте төмен өңірлерде халықтың толыққанды өмір сүруіне жағдай жасау. Мақалада 2022 жылы 8 маусымда құрылған Абай облысының өңірлік дамуы қарастырылған.

Кілтті сөздер: бюджетаралық қатынас, облыстық бюджет, жалпы өңірлік өнім, трансферт, субвенция, кірістер, шығындар.

Аннотация: Социально-экономическое развитие Казахстана тесно связано с развитием регионов. Без участия регионов невозможно реализовать ни одну долгосрочную общегосударственную программу, национальный проект, провести социально-экономические реформы. Необходимость значительного повышения эффективности государственного регионального управления во многом обусловлена различиями в уровне социально-экономического развития регионов и, что немаловажно, их динамикой. К сожалению, можно сказать, что дифференциация между субъектами Казахстана в последнее время не только сокращается, но и наоборот увеличивается. В период экономического спада, при наличии межрегионального диспропорционирования социально-экономической ситуации количество депрессивных территорий растёт и растёт, основная задача межбюджетных отношений - создание условий для полноценной жизни населения в регионах с очень низким потенциалом экономического развития. В статье рассматривается региональное развитие Абайской области, созданное 8 июня 2022 года.

Ключевые слова: межбюджетные отношения, областной бюджет, валовой региональный продукт, трансферт, субвенция, доходы, расходы.

Abstract: The socio-economic development of Kazakhstan is closely linked with the development of the regions. Without the participation of the regions, it is impossible to implement any long-term national program, national project, to carry out socio-economic reforms. The need for a significant increase in the efficiency of state regional management is largely due to differences in the level of socio-economic development of the regions and, importantly, their dynamics. Unfortunately, it can be said that the differentiation between the subjects of Kazakhstan has not only been decreasing lately, but also increasing on the contrary. During the economic downturn, in the presence of interregional disproportion of the socio-economic situation, the number of depressed territories is growing and growing, the main task of inter-budgetary relations is to create conditions for a full-fledged life of the population in regions with very low potential for economic development. The article discusses the regional development of the Abai region, created on June 8, 2022.

Keywords: inter-budgetary relations, regional budget, gross regional product, transfer, subvention, income, expenses.

Халықтың қажеттіліктерін ескере отырып, бюджетаралық қатынастарды түбегейлі және кешенді реформалау, өңіраралық диспропорциялар мен қоғамдық прогресті төмендету туралы Мемлекет басшысы 2022 жылғы 11 қаңтарда Парламент Мәжілісінің отырысында мәлімдеген [1].

Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы өңірлердің дамуымен тығыз байланысты. Өңірлердің қатысуынсыз бірде-бір ұзақ мерзімді жалпы мемлекеттік бағдарламаны, ұлттық жобаны іске асыру, әлеуметтік-экономикалық реформаларды жүргізу мүмкін емес. Мемлекеттік аймақтық басқарудың тиімділігін едәуір арттыру қажеттілігі көбінесе өңірлердің әлеуметтік-экономикалық даму деңгейіндегі айырмашылықтарға және, ең бастысы, олардың динамикасына байланысты. Өкінішке орай, Қазақстан субъектілері арасындағы дифференциация соңғы уақытта қысқарып қана қоймай, керісінше артып келеді деп айтуға болады.

Экономикалық құлдырау кезеңінде, әлеуметтік-экономикалық жағдайдың аймақаралық диспропорциясы болған кезде депрессивті аумақтар саны артып, өсуде,

бюджетаралық қатынастардың негізгі міндеті - экономикалық даму әлеуеті өте төмен өңірлерде халықтың толыққанды өмір сүруіне жағдай жасау.

Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Қ. Тоқаевтың «Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысының кейбір мәселелері туралы» 2022 жылғы 3 мамырдағы № 887 Жарлығына сәйкес Шығыс Қазақстан облысының құрамынан Ақсуат, Абай, Аягөз, Бесқарағай, Бородулиха, Жарма, Үржар, Көкпекті аудандарын және Семей, Курчатов қалаларын бөлу жолымен 2022 жылдың 8 маусымында Абай облысы құрылды. Жаңа шекарада облыс 8 ауданнан, 2 облыстық маңызы бар (Семей, Курчатов) қалалардан, 2 аудандық маңызы бар қалалардан (Аягөз, Шар) 134 ауылдық округтерден, 2 кенттен, 325 ауылдық елді мекендерден құралады. Облыс орталығы - Семей қаласы [2].

Экономиканың негізгі саласы - түсті металлургия, машина жасау және металл өңдеу, ауыл шаруашылығы, ағаш және ағаш өңдеу, жеңіл және тамақ өнеркәсібі.

Облыста машина жасау кәсіпорындарының белгілі бір шоғырлануы бар, олардың ішіндегі ең ірілері «Семей машина жасау зауыты» АҚ, «DAEWOO Bus Kazakhstan» ЖШС, «СемАЗ» ЖШС, «Семей механикалық зауыты» ЖШС және «Семей Инжиниринг» АҚ болып табылады. Тау - кен металлургия кешенінде 15 жуық кәсіпорын өз қызметін жүзеге асырады, олардың ішіндегі ең ірілері – «ФИК» Алел» АҚ, «Қаражыра» АҚ, «БАСТ» АҚ және «KazMinerals Aktogay» ЖШС. Құрылыс индустриясында – «Цемент зауыты» ЖШС және «Силикат» ЖШС.

2022 жылдың қорытындысы бойынша облыс экономикасының дамуы оң серпінді көрсетті. Жалпы өңірлік өнімнің көлемі 102,1% өсіп 2,3 трлн. теңгені құрады. Жан басына шаққандағы жалпы өңірлік өнім – 3,8 млн. теңге. Облыстың жалпы ішкі өнімінің Республикалық көлеміндегі үлесі - 2,2%. Өнеркәсіп өнімінің көлемі 2021 жылғы деңгейге қарағанда 109,7% артып 1 180,2 млрд. теңгені құрады, оның ішінде тау – кен өндіру өнеркәсібі – 693,4 млрд.теңге немесе 2021 жылғы деңгейден 11,6% жоғары, өңдеу өнеркәсібі - 6,0% өсіммен 454,2 млрд. теңгеге жетті. Ауыл шаруашылығы жалпы өнімінің көлемі 473,2 млрд. теңгені құрады. Облыс экономикасына 108,2% өсіммен 420,4 млрд. теңге инвестиция тартылды, оның 76% экономиканың 3 саласына тиесілі: өнеркәсіп - 49,8%, көлік және қоймалау - 10,5%, жылжымайтын мүлікпен операциялар - 15,7%.

Инвестициялардың өсуі бюджеттік инвестициялар және жеке жобаларды іске асыру есебінен байқалады: Аягөз ауданында «Абай-1» «ЖЭС 100 МВт» ЖШС жалпы қуаты 100 МВт жел электр станциясының құрылысы», «Жарма ауданында «SHARCEM» ЖШС жылдық өнімділігі 1,2 млн. цемент зауытын қалпына келтіру және жаңғырту, Көкпекті ауданында 1543 га алаңда суару жүйелерін салу (17 жаңбырлату машинасын орнату), «Елімай Көкпекті» ЖШС, «Силикат» ЖШС силикатты кірпіш дайындау жабдығын жаңғырту», «Қазполиграф» ЖШС күрделі конфигурациялы гофрленген бұйымдарды өндіру желісін іске қосу және басқалар.

Құрылыс жұмыстары 2021 жылғы деңгейге қарағанда - 8,8%, құрылыс – монтаждау жұмыстарын - 4,8%, күрделі жөндеу жұмыстары 33% өсу есебінен 186,9 млрд. теңгеге орындалды. Жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны 20,4% артып, 49,7 мың бірлікке дейін жетті. Жұмыспен қамтылғандар саны 99,5 мың адамға жетті, өндірілген өнім мен көрсетілген қызмет көлемі 646,4 млрд. теңгені немесе 2021 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 106,2% өсті [3].

2022 жылы республикалық бюджеттен Абай облысына нысаналы даму трансферттерімен 14,4 млрд теңге бөлінген, іс жүзінде 13,7 млрд теңге немесе 95,2%-ы игерілген, соның ішінде:

- Ұлттық қордан берілетін трансферт есебінен - 7,3 млрд теңге (28 жоба);

- республикалық бюджет қаражаты есебінен - 6,4 млрд теңге (5 жоба);

Жергілікті бюджеттен бірлесіп қаржыландыру көзделмеген [4].

Абай облысының 2023-2025 жылдарға арналған облыстық бюджеті ұсынылып отыр. Облыстық бюджеттің негізгі көрсеткіштері, оны қалыптастыру параметрлері және бюджет қаражатын жұмсау бағыттары туралы ақпарат қамтылған [5].

Кесте 1 - 2023-2025 жылдарға арналған Абай облысының әлеуметтік-экономикалық дамудың негізгі көрсеткіштері

(млн. теңге)

№	Көрсеткіштердің атауы	Факт	Болжам		
		2022 жыл	2023 жыл	2024 жыл	2025 жыл
1	2	3	4	5	6
1	Жалпы өңірлік өнім (ЖӨӨ), млн. теңге	2 383753,4	2 634590,2	2 859619,1	3 075612,6
2	Инфляция, кезең соңына % - бен	20,1	7,5 - 9,5	6 – 8	5,5 – 7,5
3	Айлық есептік көрсеткіш (АЕК), теңге	3 180	3 450	3 692	3 932
4	Ең төменгі еңбекақы, теңге	60 000	70 000	85 000	85 000
5	Зейнетақының ең төменгі мөлшері, теңге	48 032	53 076	57 853	62 771

Кесте 2 - 2023-2025 жылдарға арналған Абай облыстық бюджеттің құрылымы

(млн. теңге)

№	Көрсеткіштердің атауы	2023 жыл	2024 жыл	2025 жыл
1	2	3	4	5
1	Кірістер	318 965,4	303 294,4	324 559,0
	салықтық түсімдер	8 718,5	6 658,0	6 881,9
	салықтық емес түсімдер	4 523,2	1 874,7	1 825,9
	трансферттердің түсімдері	305 723,7	294 761,7	315 851,2
2	Шығындар	320 687,7	302 933,7	324 195,2
3	Таза бюджеттік кредит беру:	2 915,5	-8 631,2	-626,5
	бюджеттік кредиттер	12 106,2	315,0	330,8
	бюджеттік кредиттерді өтеу	9 190,7	8 946,2	957,3
4	Қаржы активтерімен жасалатын операциялар бойынша сальдо:	0,0	0,0	0,0
	қаржылық активтерді сатып алу	0,0	0,0	0,0
	мемлекеттің қаржы активтерін сатудан түсетін түсімдер	0,0	0,0	0,0
5	Тапшылығы (профицит)	-4 637,8	8 991,9	990,3
6	Бюджет тапшылығын қаржыландыру (профицитін пайдалану)	4 637,8	-8 991,9	-990,3
	қарыздар түсімі	11 806,2	0,0	0,0
	қарыздарды өтеу	9 186,0	8 991,9	990,3
	бюджет қаражатының пайдаланылатын қалдықтары	2 017,6	0,0	0,0

Абай облысы бойынша 2023 жылға бюджеттік алып қоюлар бойынша келесі қалалар мен аудандар бар:

Семей қаласы бойынша – 19782427,0 теңге 58%;

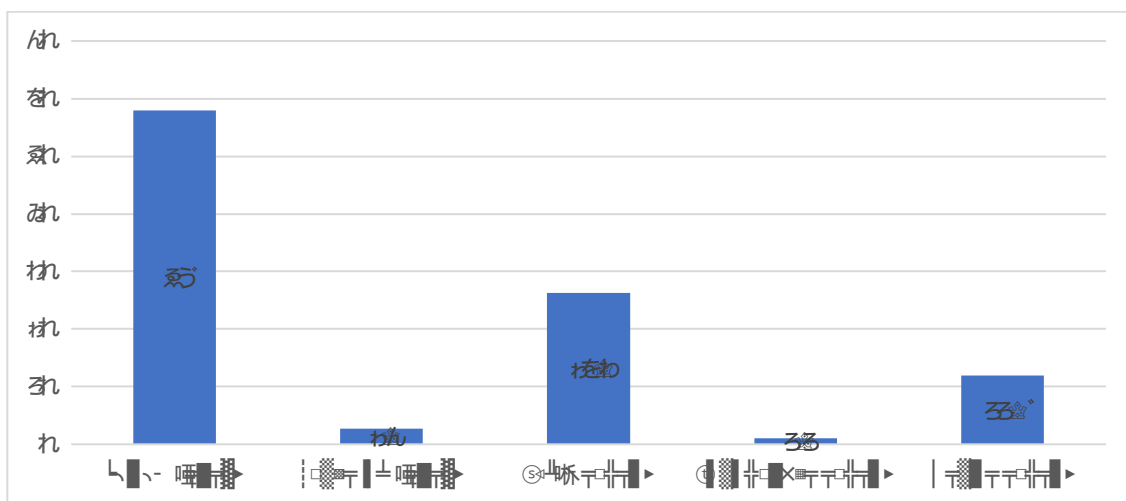
Курчатов қаласы бойынша – 917526,0 теңге 2,7%;

Аягөз ауданы – 8957731,0 теңге 26,3%;

Бородулиха ауданы – 356046,0 теңге 1,1%;

Жарма ауданы – 4041116,0 теңге 11,9%.

Жалпы Абай облысы бойынша 34054846,0 теңге бюджеттік алып қоюлар нақтыланған. Осы аталған аудандар мен қалалар облыс бойынша донор болып табылады. Сурет 1 көрініс тапқан.

Сурет 1 – 2023 жылға Абай облысы бойынша бюджеттік алып қоюлардың үлес салмағы

2023 жылға арналған Абай облысының қалалары мен аудандары бөлінісінде республикалық бюджеттен субвенция төлемдері бойынша қаржыландырудың келесідей сомасы қарастырылған:

Абай ауданы – 1186012,0 теңге 20,8%;

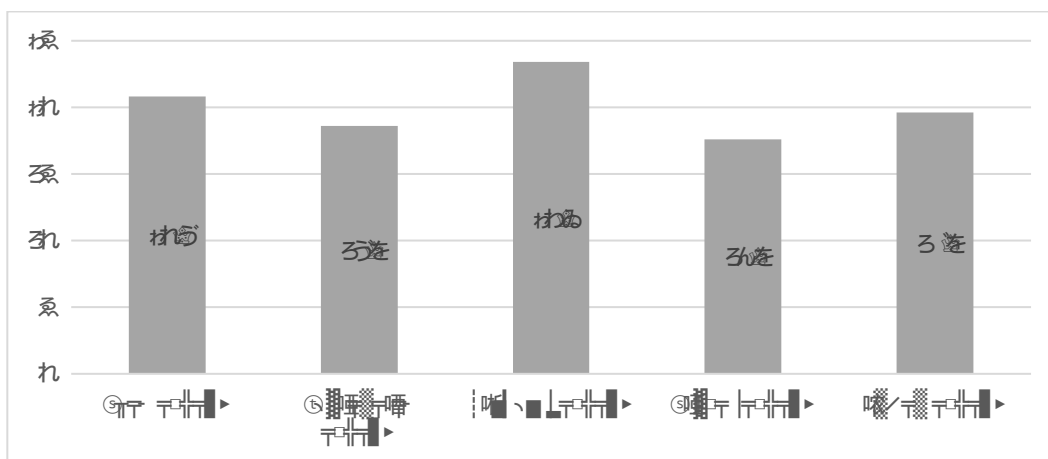
Бесқарағай ауданы – 1060051,0 теңге 18,6%;

Көкпекті ауданы – 1333371,0 теңге 23,4%;

Ақсуат ауданы – 1002590,0 теңге 17,6%;

Ұржар ауданы – 1121306,0 теңге 19,6%.

Жалпы бөлінген субвенция сомасы 5703330,0 теңге. Сурет 2 көрініс тапқан.

Сурет 2 - 2023 жылға арналған Абай облысының қалалары мен аудандары бөлінісінде республикалық бюджеттен субвенция төлемдері бойынша қаржыландыру сомасының үлес салмағы

Өнеркәсіпте 1 101,1 млрд. теңгеге өнім өндіріліп, өнеркәсіптік өндіріс индексі - 106,8% құрады. Ауыл шаруашылығының жалпы өнімі 100,2% өсіммен 347,5 млрд. теңгеге жетті. Құрылыс жұмыстарының көлемі 148,0% өсіп, 130,8 млрд. теңге мөлшерінде қалыптасты. 201,9 мың шаршы метр тұрғын үйлер қолданысқа беріліп, 2022 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 16,4% артты. Облыс экономикасына 359,6 млрд. теңге инвестиция тартылды, нақты көлем индексі - 135,7%. Бөлшек сауда көлемі 353,2 млрд. теңге, нақты көлем индексі -

108,6% құрады. Жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны 2022 жылдың сәйкес кезеңіне қарағанда 18,2% өсіммен 54,3 мың бірлікті құрады. Ағымдағы жылдың 1 қазанына облыс бюджетіне 77,3 млрд. теңге меншікті кірістер түсті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Выступление Главы государства К.К. Токаева на заседании Мажилиса Парламента Республики Казахстан <https://www.akorda.kz/ru/vystuplenie-glavygosudarstva-kk-tokaeva-na-zasedanii-mazhilisa-parlamenta-respubliki-kazahstan1104414>

2. Об исполнении областного бюджета и реализации основных направлений налогово-бюджетной политики области Абай за 2022 год // <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-finance/documents/details/471770>

3. Абай облысы бойынша 2022 жылғы әлеуметтік-экономикалық дамуының қорытындылары туралы анықтама <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-ekonomika/press/news/details/491344>

4. 2022 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің есебіне қорытынды [c5a1a965940b9ecd56425fa7c9c1aea7_original.6594143.pdf](https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-finance/documents/details/471770)

5. Абай облысының 2023-2025 жылдарға арналған облыстық бюджеті <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-ekonomika/documents/details/538978?directionId=27624>

УДК 33. 336.

ВОПРОСЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МОДЕЛИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ РЕАЛИЯХ КАЗАХСТАНА

Капенова А.Ж.

Научный консультант – д.э.н., профессор З.Д.Искакова

ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, г.Астана,

a.kapenova94@gmail.com

Аңдатпа. Мақалада бүгінгі таңда Қазақстан қолданатын Денсаулық сақтау жүйесін қаржыландыру моделінің мәселелері көрсетілген. Әлемдегі қаржыландырудың негізгі қолданыстағы модельдері қарастырылып, олардың анықтамалары берілген. Зерттеу барысында қаржыландырудың қолданыстағы моделінің маңызды сәттері көрсетілген және өзекті көздерден алынған статистикалық мәліметтер келтірілген. Сондай-ақ Қазақстан Республикасындағы денсаулық сақтау жүйесін қаржыландырудың негізгі көздері келтірілген. Қазақстанның денсаулық сақтау саласын қаржыландыру кезінде туындайтын проблемалар келтірілді, сондай-ақ осы саладағы әлемдік сарапшылардың пікірлері ескерілді. Сонымен қатар, Қазақстанның қаржыландыру моделіне біршама баға берілді. Сондай-ақ МӘМС жүйесіне қысқаша талдау жүргізілді және оның жұмыс істеу мәселелері келтірілді. МӘМС жүйесінің 2020 жылы енгізілгеннен кейінгі маңызды сәттері қарастырылды.

Кілт сөздер. денсаулық сақтауды қаржыландыру, МӘМС жүйесі, қаржыландыру модельдері, қаржыландыру көздері.

Аннотация. В статье отражены вопросы модели финансирования системы здравоохранения, применяемая Казахстаном в практическом плане на сегодняшний день. Рассмотрены основные действующие модели финансирования в мире и даны их определения. В ходе исследования указаны критические моменты действующей модели финансирования и приведены статистические данные из актуальных источников. Также приведены основные источники финансирования системы здравоохранения в Республике Казахстан. Приведены